

## **МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „СРБИЈА И ПОЧЕТАК ВЕЛИКЕ ИСТОЧНЕ КРИЗЕ 1875. ГОДИНЕ”, БЕОГРАД, ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ И ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА, 11-12. ДЕЦЕМБАР 2025.**

У Београду је у организацији Историјског института и Института за стратегијска истраживања Универзитета одбране 11. и 12. децембра 2025. године, у просторијама Дома Војске Србије, одржана међународна научна конференција „Србија и почетак велике источне кризе 1875. године”. Повод за организацију конференције било је обележавање 150. година од устанка српског народа против отоманске власти у Босни и Херцеговини. На конференцији су учествовала 22 научна радника из Србије, СР Немачке, Аустрије, Грчке, Црне Горе, Италије, Холандије и Босне и Херцеговине (Р. Српска). Рад конференције био је организован у три пленарне седнице у два радна дана. Поред Историјског института у Београду и Института за стратегијска истраживања УО, на конференцији су учествовали представници Српске академије наука и уметности, Филозофског факултета у Бањој Луци (БиХ), Института за стратегију и безбедносну политику МО Аустрије, Центра за војну историју и друштвене науке из Потсдама (СР Немачка), Универзитета Сапијенца из Рима (Италија), Директората за војну историју КоВ из Атине (Грчка) Историјског института Црне Горе из Подгорице и Дирекције за војну историју и традиције МО Црне Горе.

Након поздравног говора директора Института за стратегијска истраживања УО др Драгана Станара и директора Историјског института др Александра Растовића реализовано је пленарно предавање на тему „Српско питање у вртлогу интереса великих сила (на почетку Велике источне кризе)” које је одржао академик Славенко Терзић, редовни члан САНУ.

Првог радног дана реализоване су две пленарне седнице. Првом пленарном седницом председавали су др Александар Растовић, директор Историјског института и др Драган Станар, директор Института за стратегијска истраживања УО. У првом панелу реферате су изнели бригадни генерал др Марио Кристиан Ортнер из Аустрије („Аустроугарска и Источна криза 1875–1878/79”), др Александар

Растовић („Британска јавност о Херцеговачком устанку”), потпуковник др Хајнер Брекерман из СР Немачке („Немачки поглед на Велику источну кризу”), др Андреа Картени и Леонардо Бјанкини из Италије („Велика источна криза (1875–78) и италијанска перспектива: историја и документа”), пуковник др Доксакис Комитис из Грчке („Грчки поглед на Херцеговачки устанак”) и др Раденко Шћекић из Црне Горе („Сарадња и интереси Србије и Црне Горе у правцу Херцеговине током Велике источне кризе”).

Другом пленарном седницом председавали су бригадни генерал др Марио Кристиан Ортнер (Аустрија) и др Раденко Шћекић (Црна Гора). Реферате су поднели др Јована Блажић Пејић из Историјског института („Московски словенски добротворни комитет и почетак Велике источне кризе (1875–1876”), др Радомир Поповић из Историјског института („Хероји и споменици – о сећању на ратнике српско-турских ратова 1876/78. године на тлу Србије”), др Боровоје Милошевић са Филозофског факултета у Бањој Луци („Фанариотско свештенство према српском устанку у Босанском пашалуку 1875–1878”), пуковник др Далибор Денда из Института за стратегијска истраживања УО („Борбена вредност српске војске у српско-турским ратовима 1876–1878. године: узроци и последице”), др Срђа Мартиновић из Дирекције за војну историју и традиције МО Црне Горе („Учешће црногорског добровољачког одреда у српско-турском рату 1876. године”) и др Маркус Вин из Центра за војну историју и друштвене науке МО СР Немачке („Карактеристике војне културе у оквиру Унутрашње македонске револуционарне организације”).

Другог радног дана одржана је трећа пленарна седница, којом су председавали др Андреа Картени са Сапиенца Универзитета у Риму (Италија) и пуковник др Далибор Денда, начелник Одељења за војну историју ИСИ УО. У току треће пленарне седнице саопштења су поднели др Јована Шаљић Ратковић из Историјског института („Књижевност у служби нације: војвода Мићо Љубибратић и муслиманско питање у Србији”), др Радован Субић са Филозофског факултета у Бањој Луци („Домаћи наративни извори о устанцима у Херцеговини и Босни (1875–1878”), Рене Гremo из Холандије („О мотивацији добровољаца из Западне Европе за учешће у устанку у Херцеговини 1875/76. на темељу преписке и других писмених трагова), Славица Мереник из Историјског института („Велика источна криза у издањима Историјског института”), др Татјана Милошевић из Ин-

ститута за стратегијска истраживања УО („Србија и Велика источна криза 1875–1878. на страницама *Војноисторијског гласника*”), др Ненад Петровић из Института за стратегијска истраживања УО („Филм *Невесинска пушка* (1963): историјски подтекст и уметничка надградња”) и Ненад Урић из Историјског института („Почетак устанка у Херцеговини”). На крају сваке пленарне седнице одржана је дискусија. Конференцију је затворио др Александар Растовић, директор Историјског института у Београду. Зборник радова са конференције биће објављен у току 2026. године.

*Потпоручник Тамара Косијер, МА*